

„A nyelv is a miénk lett!”

A szimbolikus politizálás csapdái

Furcsa fogalmakkal kell az utóbbi években megbarátkoznunk: a vármegyék után jöttek a főispánok, amit a magyar közélet csak kínos fintorokkal és Európa felé némi szégyenkezéssel tudott lenyelni. Ezekhez képest a Miniszterelnökség épületét osztársadalmi konszenzussal Karmelitának nevezni már fel se tűnik. Viszont – meglepetésemre – most először olvasom a hazai médiában idézőjelben: "Karmelita" (Széky János: [Nemzetes úr](#). ÉS, 2023/38., szept. 22.). Mintha a szerző is érezné a nyilvánvaló anakronizmust, miszerint meglehetősen abszurd egy 18. században mindössze néhány évtizedig használatos névvel nevezni több száz évvel később egy Miniszterelnökség épületét. Ráadásul az épület a kolostori néhány évtized után majd' 250 évig Várszínház volt – akkor már sokkal okszerűbb lenne annak hívni. Csak hát az egy szekuláris, semleges név lenne, szemben egy egyházi fogalommal, amely sokkal adekvátabb segítője a kormány ideologikus szándékainak.

Még ennél is érthetlenebb a Felvidék (és ritkábban a Délvidék) név használata, de egyúttal bonyolultabb probléma is, mert mélyen beivódott a mindennapi nyelvbe, szinte tudattalanul írjuk/mondjuk. Pedig Liszka József komáromi etnográfus szerint ([Töredékek a felvidékről. Igen, így, kis betűvel](#). Népszava, 2023. márc. 5.) a Felvidék fogalmat korai „...konkrét tájfogalomként, noha még nem tulajdonnévi formában mai ismereteink szerint csak a XIX. század derekán jelenik meg, mégpedig Kossuth Lajos egyik, a képviselőházban 1848. július 11-én tartott beszédében... A második világháborút követően mind a magyarországi, mind a csehszlovákiai (magyar) sajtóból, köznyelvből egy időre eltűnik a Felvidék kifejezés, helyette »csehszlovákiai magyarokról«, »szlovákiai magyarokról« beszélnek – ha beszélnek. A rendszerváltást követő sajtószabadsággal ismét felbukkan a Felvidék terminus: először a publicisztikában, zurnalisztikában, majd egyre inkább (vagy előtte, vagy párhuzamosan vele) a köznyelv részévé válik, és mára befurakodott a tudományos nyelvbe is.” Befurakodott, mégpedig olyan sikerrel, hogy jobbról balra mindenki így írja/mondja.

* * *

Az természetesen nem meglepő, hogy a jobboldalon így nevezik, ez is része szimbolikus politikájuknak: olyan fogalomrendszert kiépíteni, amely erősíti az általuk hirdetett keresztény-nemzeti kurzust. De hogy ebbe a csapdába – együtt *karmelitázva* és *felvidékezve* a jobboldallal – miért lép bele szó nélkül a független média a teljes ellenzékkal és a balliberális értelmiséggel együtt, az számomra érthetetlen. Magától értetődően, zsigerből, gondolkodás nélkül átvették az immár 103 éve nem létező Felvidék és Délvidék fogalmak mindennapi használatát is – mintha legalább is nem Szlovákiát vagy Szerbiát/Vajdaságot kéne írni/mondani.

Látniuk kellene, hogy e történelmi tájnevek állandó használata bizony egy nagyon finom hangolású, soft irredentizmus: régi nosztalgia ébrentartásával őrizni a csalfa reményt, amiről Orbán nem is annyira látenszen így fogalmazott: "*vannak országok, amelyeknek nincsenek tengerei, nekünk is lenne, ha nem vették volna el őket*". Micsoda bársonyosan lágy meta üzenet. Csak még azt nem mondja, hogy be is vonulhatnánk, de még nem tesszük!

Továbbra sem értem, miért nem kontrázza ezt – akár tudatos politikai stratégiaként is – az ellenzék. Pedig Liszka szépen leírta, csak érteni és használni kéne érveit. Különösen, hogy a Kormány állami pályázatok sorában ír Felvidékről és Délvidékről, ami bizony komoly joghézag – céltábla az ellenzék előtt, csak lőni kéne, ehelyett szemérmes álnemzetieskedéssel mondják utánuk az általuk diktált fogalmakat.

Orbán pedig elégedetten dőlhet hátra: a nyelv is a miénk lett!
S ezen már az idézőjel sem segít...